

Informacja dotycząca ING Investment Management (Polska) S.A. oraz usługi zarządzania portfelem, w skład którego wchodzi jeden lub większa liczba instrumentów finansowych (dalej „zarządzanie portfelem”)

1. Nazwa firmy inwestycyjnej świadczącej usługę zarządzania portfelem, :

ING Investment Management (Polska) S.A. (dalej „ING IM”).

2. Dane kontaktowe:

ING Investment Management (Polska) S.A

ul. Topiel 12

00-342 Warszawa

Budynek Hortus

tel.: (+48) 22 108 56 00

fax: (+48) 22 108 56 01”.

3. Języki, w których Klient może się kontaktować z firmą inwestycyjną i w których sporządzane są dokumenty oraz przekazywane informacje.

Podstawowym językiem przeznaczonym do kontaktu z ING IM jest język polski. W języku polskim sporządzane są także dokumenty oraz przekazywane wszelkie informacje pisemne. W przypadku zgłoszenia potrzeby przez Klienta kontaktowania się z ING IM w innym języku, ING IM dołoży wszelkich starań, aby umożliwić to Klientowi.

4. Sposób komunikowania się Klienta z ING IM.

Podstawowym sposobem komunikowania się z Klienta ING IM jest kontakt telefoniczny z Doradcą Klienta lub Menadżerem Portfela. Kontakt telefoniczny zabezpieczony jest hasłem ustalonym podczas spotkania z przedstawicielem ING IM. W przypadku wyrażenia takiej potrzeby ze strony Klienta możliwe jest spotkanie z przedstawicielem ING IM zarówno w siedzibie ING IM, jak i w siedzibie Klienta, w szczególności w przypadku chęci wydania przez Klienta polecenia lub dyspozycji, które zgodnie z Regulaminem Świadczenia Usług Zarządzania Portfelem, w skład którego wchodzi jeden lub większa liczba instrumentów finansowych przez ING Investment Management (Polska) S.A. (dalej "Regulamin") nie może zostać wydane telefonicznie. Podstawowe numery telefoniczne wskazane zostały w pkt 3. Numery telefonów osób wskazanych powyżej przekazywane są Klientowi po zawarciu umowy o zarządzanie portfelem (dalej „Umowa o zarządzanie”) i wyznaczeniu Managera Portfela.

5. ING IM oświadcza, iż posiada zezwolenie na prowadzenie działalności maklerskiej w tym na zarządzanie portfelem maklerskich instrumentów finansowych wydane przez Komisję Papierów Wartościowych i Giełd w dniu 3 października 1996 oraz w dniu 8 stycznia 2002 r. Od dnia 19 września 2006 r. podmiotem sprawującym nadzór na ING IM jest Komisja Nadzoru Finansowego.

6. ING IM nie prowadzi rachunków papierów wartościowych ani rachunków pieniężnych Klienta. ING IM nie rejestruje także instrumentów finansowych Klienta. Powyższe rachunki prowadzi Dom Maklerski lub Bank Depozytariusz wybrany przez Klienta w uzgodnieniu z ING IM.

Aktywa Klienta znajdujące się na tych rachunkach w Domu Maklerskim oraz w Banku Depozytariuszu zabezpieczone są w ramach systemu rekompensat prowadzonego przez Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych w:

100 % - do równowartości 3000 Euro,

90 % - nadwyżkę ponad kwotę 3000 Euro, jednak nie więcej niż do kwoty 22000 Euro.

Klient upoważniony jest do uzyskania wyszczególnionej powyżej kwoty z systemu rekompensat w przypadku, gdy:

a) zostanie ogłoszona upadłość podmiotu prowadzącego rachunek,

b) zostanie prawomocnie oddalony wniosek o ogłoszenie upadłości ze względu na to, że majątek podmiotu prowadzącego rachunek nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania,

c) Komisja Nadzoru Finansowego stwierdzi, że podmiot prowadzący rachunek z powodów czysto związanych z sytuacją finansową nie jest w stanie wykonać ciążących na nim

zobowiązań wynikających z roszczeń inwestorów i nie jest możliwe ich wykonanie w najbliższym czasie.

7. Szczegółowe zasady świadczenia usługi zarządzania portfelem znajdują się w Regulaminie.

Obejmują one w szczególności:

- warunki świadczenia usług zarządzania portfelem,
- zasady świadczenia usługi zarządzania portfelem,
- rodzaje oferowanych w ramach usługi Standardowych Strategii Inwestycyjnych lub zasady ustalania Indywidualnych Strategii Inwestycyjnych
- przyjęte metody wyceny wartości portfela oraz częstotliwość dokonywania wyceny instrumentów finansowych znajdujących się w portfelu Klienta
- zasady odpowiedzialności stron,
- wskazanie rodzajów instrumentów finansowych, które mogą wchodzić w skład portfela Klienta, oraz rodzajów transakcji, które mogą być przeprowadzane z wykorzystaniem tych instrumentów, w tym również wszelkich limitów;
- wskazanie obiektywnych wskaźników finansowych, do których porównywane będą wyniki portfela Klienta w zależności od przyjętej strategii inwestycyjnej,

Określenie celów zarządzania następuje umowie o zarządzanie portfelem w oparciu o sporządzoną ankietę weryfikacji i profilowania Klienta.

Poziom ryzyka związanego z uznaniowym charakterem decyzji podejmowanych w ramach zarządzania portfelem Klienta uzależniony jest od rodzaju przyjętej strategii inwestycyjnej oraz ryzyka związanego z rodzajem instrumentów finansowych będących przedmiotem inwestycji oraz wszelkich umownych ograniczeń swobody podejmowania tych decyzji w ramach świadczenia usługi.

8. ING IM nie działa za pośrednictwem agenta firmy inwestycyjnej.

9. Podstawowe zasady wnoszenia i załatwiania skarg.

Klient ma prawo wnieść skargę do ING IM w przypadku, gdy ta nie wykonuje przyjętych na siebie obowiązków wynikających z Umowy o Zarządzanie i Regulaminu oraz powszechnie obowiązujących przepisów prawa. Skarga może być złożona w formie pisemnej w siedzibie ING IM lub przesłana listownie na adres ING IM. Skarga powinna zawierać imię i nazwisko Klienta, numer dokumentu tożsamości lub numer PESEL lub numer rachunku papierów wartościowych i rachunku pieniężnego Klienta oraz opis powodu złożenia skargi, jak również jednoznacznie określać roszczenia Klienta. Skarga zostanie rozpatrzona przez ING IM w terminie 14 dni roboczych od daty otrzymania skargi. W sprawach skomplikowanych termin ten może ulec wydłużeniu.

Szczegółowe zasady wnoszenia przez Klienta skarg i ich rozpatrywania przez ING IM określone są w Regulaminie.

Klient jest informowany o sposobie rozstrzygnięcia skargi pisemnie, na adres korespondencyjny wskazany w Umowie o zarządzanie.

10. Koszty i opłaty związane z usługą zarządzania portfelem przez ING IM.

ING IM z tytułu świadczenia usługi zarządzania portfelem Klienta pobiera opłatę podstawową zależną od wartości brutto portfela oraz opłatę od zysku. Opłaty te będą pobierane niezależnie od opłat pobieranych przez Dom Maklerski w związku ze świadczonymi przez niego usługami maklerskimi, prowadzeniem rachunków, na których rejestrowane są aktywa wchodzące w skład portfela Klienta, opłat pobieranych przez Bank Depozytariusza z tytułu świadczonych usług i opłat innych pośredników przy wykonywaniu czynności zarządzania portfelem.

Tabela Opłat za świadczenie usług zarządzania portfelem, ustalana uchwałą Zarządu ING IM, zawiera zestawienie aktualnych stawek opłaty podstawowej oraz stawek prowizji od zysku, minimalne wartości początkowe portfela. Dokładna wysokość opłat pobieranych przez ING IM za świadczenie usług zarządzania Portfelem określona jest w Umowie o zarządzanie.

Niezależnie od opłat wskazanych powyżej, Klient ponosi koszty opłat pobieranych przez Dom Maklerski w związku ze świadczonymi przez niego usługami maklerskimi, prowadzeniem rachunków, na których rejestrowane są aktywa wchodzące w skład portfela Klienta, opłat pobieranych przez Bank Depozytariusza z tytułu świadczonych usług i opłat innych pośredników

przy wykonywaniu czynności zarządzania, według tabeli opłat obowiązujących w tych domach maklerskich lub Banku Depozytariuszu.

Informacja o podatkach

Na podstawie art. 30b. ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. Nr 14, poz. 176 z 2000 r.) tekst jednolity z późn. zmianami) dochody uzyskane z odpłatnego zbycia papierów wartościowych lub pochodnych instrumentów finansowych, i z realizacji praw z nich wynikających, podlegają opodatkowaniu podatkiem dochodowym w wysokości 19 % uzyskanego dochodu.

Osoby fizyczne posiadające rachunek inwestycyjny prowadzony przez dom maklerski lub inną upoważnioną do tego instytucję, zobowiązane są osobiście do rozliczenia podatku. Podstawą do dokonania rozliczenia jest informacja PIT-8C sporządzana przez podmiot prowadzący rachunek inwestycyjny. Zawiera ona dane o przychodach ze sprzedaży papierów wartościowych i instrumentów pochodnych, kosztach uzyskania przychodów (powiększonych o prowizje maklerskie i ewentualne opłaty za prowadzenie rachunku) oraz informację o zysku (dochodzie) bądź stracie.

11. Raporty okresowe przekazywane przez ING IM.

Klient będzie otrzymywał od ING IM sprawozdanie z zarządzania zawierające informację o zawartych transakcjach, wykaz sald aktywów zarządzanego portfela oraz, wycenę tego Portfela na koniec miesiąca zawierający zestawienie łączne lub szczegółowe opłat i prowizji pobranych w danym okresie z tytułu świadczenia usługi oraz związanych z wykonywaniem usługi zarządzania, jak również wysokości dywidend, odsetek oraz innych pożytków z aktywów wchodzących w skład portfela, porównanie wyników osiągniętych w tym okresie w odniesieniu do przyjętego benchmarku oraz komentarz Zarządzającego najpóźniej do piętnastego roboczego dnia następnego miesiąca. Klient będzie otrzymywał od ING IM sprawozdanie z zarządzania zawierające wykaz sald aktywów zarządzanego Portfela oraz informację o zawartych transakcjach, a także wycenę tego portfela na koniec miesiąca, najpóźniej piętnastego roboczego dnia następnego miesiąca.

Klient ma prawo na swoje życzenie zasięgnąć bezpośrednio w ING IM informacji o aktualnej wartości swojego portfela.

12. Podstawowe zasady postępowania w przypadku powstania konfliktu interesów.

ING IM przyjęło politykę postępowania w przypadku powstania konfliktu interesów, równego traktowania klientów i zarządzania konfliktami interesów. Polityka stanowi podstawowe ramy wyznaczające obszary, w których w trakcie świadczenia usług może dojść do powstania konfliktu interesów, identyfikuje potencjalne lub rzeczywiste konflikty interesów, ustanawia narzędzia i rozwiązania organizacyjne zapobiegające ziszczeniu się potencjalnych konfliktów interesów, a w przypadku braku takich możliwości ustala zasady zarządzania istniejącymi konfliktami interesów. W przypadku okoliczności mogących prowadzić do powstania sprzeczności interesów i braku możliwości jej uniknięcia lub właściwego zarządzania, charakter i źródło konfliktu są ujawniane Klientom.

Podstawowe zasady postępowania ING Investment Management (Polska) S.A mające na celu przeciwdziałanie powstawaniu powstania konfliktu interesów są następujące:

- a) decyzje inwestycyjne są podejmowane w taki sposób, aby wszyscy klienci byli traktowani jednakowo w takiej samej sytuacji,
- b) transakcje zawierane są w taki sposób, aby żaden z klientów nie był preferowany w przypadku nabycia instrumentów finansowych po różnych cenach lub w mniejszej liczbie niż określono w zleceniach,
- c) klienci w ramach jednakowej strategii inwestycyjnej i zbliżonej wielkości portfela są traktowani jednakowo,
- d) transakcje przeciwstawne i krzyżowe są zawierane wyłącznie w przypadku, gdy jest to uzasadnione i konieczne,
- e) inwestycje własne pracowników ING IM są monitorowane,
- f) inwestycje własne ING IM są ściśle limitowane,
- g) ING IM kontroluje dostęp do istotnych informacji o charakterze niepublicznym poprzez tworzenie wewnętrznych ograniczeń i barier w przekazywaniu informacji (tzw. „Chińskie

Mury”),

- h) działania podejmowane przez ING IM są zgodne z zasadami obowiązującymi w Grupie ING,
- i) organizacja przedsiębiorstwa ING IM zapewnia poufność i bezpieczeństwo przechowywanych danych oraz wyodrębnia poziomy dostęp do informacji poufnych i objętych tajemnicą zawodową,
- j) ING IM nie preferuje podmiotów z Grupy ING,
- k) w przypadku doradztwa inwestycyjnego ING IM ING IM zapewnia w procesie przygotowywania rekomendacji w ramach świadczonej usługi niezależność Doradcy ds. Usług Doradczych, w sposób wykluczający preferowanie funduszy zarządzanych przez ING IM lub inny podmiot z Grupy ING.

Szczegółowe informacje dotyczące Polityki postępowania ING IM w przypadku powstania konfliktu interesów, równego traktowania klientów i zarządzania konfliktami interesów mogą być udostępnione na żądanie Klienta.

13. Ogólny opis istoty instrumentów finansowych oraz ryzyka związanego z inwestowaniem w te instrumenty.

AKCJE

Charakterystyka

Emitowany przez spółki akcyjne papier wartościowy (instrument finansowy) inkorporujący ogół praw akcjonariusza wynikających z tytułu uczestnictwa w danej spółce oraz odzwierciedlający udział w kapitale zakładowym spółki przysługujący posiadaczowi akcji. W obrocie publicznym akcje występują jedynie w postaci zdematerializowanej i przyjmują formę zapisów elektronicznych w systemie informatycznym prowadzonym przez właściwą instytucję rejestrującą papiery wartościowe. Zbywalność akcji znajdujących się w obrocie publicznym nie podlega ograniczeniom ani wyłączeniom statutowym danej spółki.

Wynikające z akcji uprawnienia dzielą się na prawa o charakterze majątkowym i niemajątkowym (korporacyjnym). Najważniejszymi prawami majątkowymi są m.in. prawo do udziału w zysku rocznym osiągniętym przez spółkę i przeznaczonym do podziału (tzw. prawo do dywidendy), prawo do udziału w masie likwidacyjnej spółki, prawo poboru akcji nowej emisji spółki. Wśród praw o charakterze niemajątkowym wyróżnia się prawo do uczestnictwa w walnym zgromadzeniu spółki z prawem głosu, prawo do zaskarżania uchwał podjętych przez walne zgromadzenie spółki, prawo żądania udzielenia informacji o działalności spółki.

Czynniki ryzyka: ryzyko zmiany cen instrumentu

WARRANTY SUBSKRYPCYJNE

Charakterystyka

Emitowany przez spółki akcyjne papier wartościowy uprawniający ich posiadacza do zapisu lub objęcia akcji, z wyłączeniem prawa poboru. Emitując warranty subskrypcyjne spółka zobowiązuje się do wyemitowania określonej liczby akcji w oznaczonym terminie w celu dokonania na nie zapisu i objęcia przez posiadaczy warrantów subskrypcyjnych. Warranty subskrypcyjne mogą być emitowane wyłącznie w ramach warunkowego podwyższenia kapitału zakładowego spółki akcyjnej oraz podwyższenia docelowego.

W swojej charakterystyce warranty subskrypcyjne mają konstrukcję zbliżoną do prawa poboru, przy czym w odróżnieniu od praw poboru warranty subskrypcyjne mogą zostać objęte również przez osoby nie będące akcjonariuszami spółki.

Warranty subskrypcyjne mogą stanowić przedmiot odrębnego obrotu i w przypadku dopuszczenia ich do obrotu publicznego mają postać zdematerializowaną.

Czynniki ryzyka: ryzyko zmiany cen instrumentu, dodatkowo w stosunku do akcji występuje ryzyko ograniczonej płynności

PRAWA DO AKCJI (PDA)

Charakterystyka

Emitowany przez publiczną spółkę akcyjną papier wartościowy, z którego wynika uprawnienie posiadacza do otrzymania akcji nowej emisji emitenta, powstające z chwilą dokonania przydziału akcji i wygasające z chwilą zarejestrowania akcji w depozycie papierów wartościowych albo z

dniem uprawomocnienia się postanowienia sądu rejestrowego odmawiającego wpisu podwyższenia kapitału zakładowego do rejestru przedsiębiorców. Po zarejestrowaniu akcji w depozycie papierów wartościowych, a przed pierwszą sesją notowań akcji, PDA ulegają przekształceniu w akcje.

Wykorzystanie PDA przez emitenta pozwala na przyspieszenie daty rozpoczęcia obrotu (po zakończeniu zapisów i dokonaniu przydziału) umożliwiając tym samym rozporządzanie prawem do objęcia akcji jeszcze przed ich pierwszym notowaniem.

Wartość PDA jest ściśle powiązana z wartością akcji już objętych w ofercie publicznej tejże spółki, aczkolwiek niedopuszczonych jeszcze do obrotu.

Czynniki ryzyka: ryzyko zmiany cen instrumentu

PRAWA POBORU

Charakterystyka

Wynikające z akcji prawo majątkowe dotychczasowego akcjonariusza do pierwszeństwa w objęciu akcji nowej emisji spółki, w stosunku do liczby posiadanych akcji. Prawo poboru jest prawem zbywalnym, w związku z czym, po uchwaleniu nowej emisji, jako papier wartościowy może stanowić przedmiot samodzielnego obrotu. Rozporządzając prawem poboru dotychczasowy akcjonariusz rezygnuje z przysługującego mu prawa do objęcia akcji nowej emisji, wskutek czego prawo to przechodzi na nabywcę.

Wykorzystanie uprawnienia w formie prawo poboru nie jest konieczne do przeprowadzenia nowej emisji i może zostać wyłączone w drodze uchwały walnego zgromadzenia danej spółki.

Czynniki ryzyka: zmiany cen instrumentu, dodatkowo w stosunku do akcji występuje ryzyko ograniczonej płynności

KWITY DEPOZYTOWE

Charakterystyka

Papier wartościowy wystawiony przez instytucję finansową z siedzibą na terytorium państwa członkowskiego UE lub innego państwa należącego do OECD inkorporujący prawo do:

- zamiany tego papieru wartościowego na określone papiery wartościowe (będące instrumentem bazowym kwitu – np. akcje, obligacje i inne papiery wartościowe) we wskazanej proporcji,
- przejścia na właściciela kwitu praw majątkowych stanowiących pożytki z papierów wartościowych stanowiących instrument bazowy kwitu depozytowego lub ich równowartości, oraz
- w przypadku, gdy instrumentem bazowym kwitu depozytowego są akcje – możliwość wydania przez właściciela kwitu depozytowego jego emitentowi wiążącej dyspozycji co do sposobu głosowania na walnym zgromadzeniu.

Posiadacz kwitu depozytowego decyduje o dalszej formie swojej inwestycji poprzez wybór jednej z wymienionych powyżej opcji albo poprzez rozporządzenie kwitem depozytowym na rzecz innej osoby. W szczególności posiadacz kwitu może zdecydować o umorzeniu kwitu depozytowego i zażądać wydania akcji bądź obligacji stanowiącej jego instrument bazowy.

Konstrukcja kwitów depozytowych zakłada ich wystawianie poza granicami kraju, w którym przedmiotem obrotu są papiery wartościowe stanowiące instrument bazowy kwitu.

Instrument bazowy kwitu depozytowego emitowany jest przez spółkę bądź inny podmiot mający siedzibę w innym kraju niż instytucja finansowa nabywająca ten instrument i następnie wystawiająca na niego kwity depozytowe oferowane inwestorom.

Czynniki ryzyka zmiany cen instrumentu bazowego, dodatkowo w stosunku do instrumentu bazowego występuje ryzyko ograniczonej płynności

LISTY ZASTAWNE

Charakterystyka

Papier wartościowy emitowany wyłącznie przez banki hipoteczne, inkorporujący zobowiązanie banku hipotecznego do spełnienia wobec uprawnionego określonych świadczeń pieniężnych polegających na wypłacie odsetek i wykupie hipotecznych listów zastawnych w sposób i w terminach z góry określonych.

Zarówno wartość nominalna listu zastawnego, jak i wartość odsetek należnych z listu zastawnego są pokryte, w zależności od rodzaju listu, wierzytelnościami banku zabezpieczonymi hipotekami (hipoteczne listy zastawne) lub wierzytelnościami banku hipotecznego z tytułu kredytów poręczonych, gwarantowanych lub udzielonych na rzecz instytucji publicznych i międzynarodowych wymienionych w ustawie o listach zastawnych i hipotece (m.in. NBP, Skarb Państwa, rządy państw członkowskich UE itd.) (publiczne listy zastawne).

Czynniki ryzyka: ryzyko zmiany stopy procentowej i ryzyko kredytowe i ograniczonej płynności

DŁUŻNE PAPIERY WARTOŚCIOWE

Kategoria papierów wartościowych inkorporujących wierzytelność pieniężną właściciela takiego papieru wobec jego wystawcy (emitenta), płatną w określonym terminie.

Obrót instrumentami finansowymi należącymi do tej kategorii papierów wartościowych koncentruje się głównie wokół obligacji skarbowych, bonów skarbowych, obligacji komercyjnych i obligacji komunalnych.

Czynniki ryzyka ryzyko zmiany stopy procentowej. Dodatkowe ryzyka kredytowe i ograniczonej płynności zależą od ratingu emitenta i wielkości emisji

OBLIGACJE SKARBOWE:

Charakterystyka

Emitowane przez Ministra Finansów skarbowe papiery wartościowe, w których Skarb Państwa stwierdza, że jest dłużnikiem właściciela takiego papieru i zobowiązuje się wobec niego do spełnienia określonego świadczenia pieniężnego w z góry określonym terminie, nie krótszym niż rok (365 dni), za którego spełnienie nieograniczoną odpowiedzialność ponosi Skarb Państwa.

Wynikające z tytułu obligacji skarbowych zobowiązanie Skarbu Państwa obejmuje świadczenie główne (wykup obligacji) oraz świadczenie uboczne (odsetki).

Dochód z obligacji skarbowych może być wyrażony w formie odsetek lub w formie dyskonta.

Tradycyjnie wyróżnia się:

- obligacje zerokuponowe (sprzedawane z dyskontem) - nabywane po cenie niższej od ceny nominalnej należnej nabywcy obligacji w dniu jej wykupu. Różnica między ceną emisyjną i ceną nabycia obligacji zerokuponowej stanowi zysk nabywcy;
- obligacje o stałej stopie procentowej - nabywane po cenie emisyjnej, o stałym, niezmiennym i z góry określonym oprocentowaniu,
- obligacje o zmiennej stopie procentowej - nabywane po cenie emisyjnej, o zmiennym oprocentowaniu uzależnionym od wskazanej stopy referencyjnej,
- obligacje indeksowane - nabywane po cenie emisyjnej, o zmiennym oprocentowaniu, uzależnionym od wartości stopy inflacji.

Obligacje skarbowe mogą stanowić przedmiot samodzielnego obrotu. W zależności od rodzaju obligacji obrót wtórny odbywa się na rynku nieregulowanym oraz regulowanym (Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie). Obligacje skarbowe mogą zostać wykupione przez Skarb Państwa przed okresem zapadalności.

Obligacje skarbowe są w pełni zdematerializowane i przyjmują formę zapisów elektronicznych w systemie informatycznym (Rejestr nabywców Obligacji).

Czynniki ryzyka ryzyko zmiany stopy procentowej

BONY SKARBOWE:

Charakterystyka

Emitowane przez Ministra Finansów skarbowe papiery wartościowe, w których Skarb Państwa stwierdza, że jest dłużnikiem właściciela takiego papieru, i zobowiązuje się wobec niego do spełnienia określonego świadczenia pieniężnego w z góry określonym terminie, za którego spełnienie nieograniczoną odpowiedzialność ponosi Skarb Państwa. W odróżnieniu od obligacji skarbowych bony są krótkoterminowymi papierami wartościowymi co oznacza, że pierwotny termin wykupu następuje w terminie krótszym niż rok (do 364 dni).

Bony skarbowe oferowane są na rynku pierwotnym z dyskontem i wykupywane według wartości nominalnej w terminie zapadalności.

Bony skarbowe mogą stanowić przedmiot samodzielnego obrotu, w związku z czym nabywca dysponuje możliwością rozporządzania bonami przed terminem ich wykupu. Przed okresem zapadalności bony skarbowe mogą zostać wykupione również przez emitenta.

Podobnie jak obligacje skarbowe, bony skarbowe mają postać zdematerializowaną.

Czynniki ryzyka ryzyko zmiany stopy procentowej

OBLIGACJE KOMERCYJNE I OBLIGACJE KOMUNALNE

Charakterystyka

Emitowane przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą (obligacje komercyjne), jednostki samorządu terytorialnego (obligacje komunalne) papiery wartościowe, w których emitent (np. spółka akcyjna, gmina) stwierdza, że jest dłużnikiem właściciela obligacji (obligatariusza) i zobowiązuje się wobec niego do spełnienia określonego świadczenia pieniężnego lub niepieniężnego.

Za zobowiązanie wynikające z obligacji emitenci odpowiadają całym swoim majątkiem, za wyjątkiem tzw. obligacji przychodowych, w których emitent może ograniczyć swoją odpowiedzialność jedynie do kwoty przychodów lub wartości majątku przedsięwzięcia, do których obligatariuszowi służy prawo pierwszeństwa.

Wierzytelności obligatariuszy wobec emitenta mogą być zabezpieczane w drodze zabezpieczeń rzeczowych i osobowych, ustanawianych przez emitenta lub również inne podmioty.

Za wyjątkiem obligacji imiennych, dla których mogą być przewidziane ograniczenia zbywalności, obligacje komercyjne i komunalne mogą stanowić samodzielny przedmiot obrotu. Obligacje tego rodzaju mogą być emitowane jako publiczne lub niepubliczne.

Czynniki ryzyka ryzyko zmiany stopy procentowej i ryzyko kredytowe niewypłacalności emitenta, ryzyko ograniczonej płynności zależy od wielkości emisji

INSTRUMENTY POCHODNE

Charakterystyka

Prawa majątkowe, których cena rynkowa zależy bezpośrednio lub pośrednio od ceny lub wartości papierów wartościowych, walut obcych lub od zmiany wysokości stóp procentowych. Innymi słowy jest to instrument finansowy, którego wartość zależy od wartości innego instrumentu finansowego, nazywanego instrumentem bazowym. Nie oznacza to jednak, że instrumentem bazowym może być wyłącznie realnie istniejący instrument finansowy stanowiący przedmiot obrotu publicznego. Równie dobrze instrumentem bazowym dla danego instrumentu pochodnego może być indeks notowań (np. WIG20) lub chociażby stopy procentowe.

Cechą odróżniającą ten rodzaj instrumentów od instrumentów udziałowych oraz instrumentów dłużnych jest przede wszystkim cel ich zastosowania, którym najczęściej jest zabezpieczenie się przed ryzykiem wystąpienia sytuacji przeciwnej do przewidywanej. Np. zakup opcji kupna bądź zakup kontraktu terminowego zabezpiecza przed wzrostem wartości instrumentu bazowego, na który opcja jest wystawiona, zakup opcji sprzedaży bądź sprzedaż kontraktu terminowego zabezpiecza zaś przed spadkiem wartości instrumentu bazowego.

Wśród najbardziej rozpowszechnionych instrumentów pochodnych wyróżnia się przede wszystkim: opcje, kontrakty terminowe, swapy i warranty.

Czynniki ryzyka ryzyko zmiany ceny instrumentu bazowego i niewypłacalności kontrahenta w przypadku pochodnych zawieranych na rynku OTC

OPCJE

Charakterystyka

Opcja jest instrumentem finansowym, którego nabywca (posiadacz opcji) otrzymuje uprawnienie do zrealizowania opcji tj. zawarcia w przyszłości określonej transakcji (opcja kupna bądź opcja sprzedaży) po cenie z góry ustalonej. Korelatem uprawnienia nabywcy jest obowiązek wystawcy opcji do zawarcia wyżej wymienionej transakcji, przy czym powstanie tego obowiązku jest uzależnione od woli zrealizowania opcji przez jej posiadacza.

Zgodnie z Regulaminem Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie pod pojęciem Opcji rozumie się prawo nabywcy opcji wobec jej wystawcy do:

- żądania w ustalonym terminie dostawy instrumentu bazowego po określonej cenie wykonania (opcja kupna z dostawą instrumentu bazowego), albo
- żądania w ustalonym terminie przyjęcia dostawy instrumentu bazowego po określonej cenie wykonania (opcja sprzedaży z dostawą instrumentu bazowego), albo
- żądania w ustalonym terminie zapłaty kwoty zależnej (w sposób określony w warunkach obrotu) od różnicy pomiędzy ceną (wartością) rynkową instrumentu bazowego a ceną (wartością) wykonania (opcja kupna z rozliczeniem pieniężnym), albo
- żądania w ustalonym terminie zapłaty kwoty zależnej (w sposób określony w warunkach obrotu) od różnicy pomiędzy ceną (wartością) wykonania a ceną (wartością) rynkową instrumentu bazowego (opcja sprzedaży z rozliczeniem pieniężnym).

Czynniki ryzyka ryzyko zmiany ceny instrumentu bazowego i niewypłacalności kontrahenta w przypadku pochodnych zawieranych na rynku OTC

KONTRAKTY TERMINOWE

Charakterystyka

Instrument finansowy stanowiący umowę zawartą między sprzedającym prawo na termin a kupującym to prawo na termin, na mocy której strony wzajemnie zobowiązują się do zrealizowania transakcji sprzedaży określonej liczby instrumentu bazowego po określonej cenie (cena kontraktu) w ustalonym terminie (tzw. dzień wygaśnięcia). W odróżnieniu od opcji, kontrakty terminowe stanowią zobowiązanie wzajemne. Zarówno jedna jak i druga strona umowy są wzajemnie wobec siebie zobowiązane. Dostarczenie instrumentu bazowego jest najczęściej zastępowane odpowiednim rozliczeniem pieniężnym.

Podobnie jak w przypadku opcji, instrumentem bazowym kontraktu terminowego mogą być m.in. akcje, indeksy notowań, stopy procentowe (np. itd).

Zawarcie kontraktu terminowego wiąże się z obowiązkiem wniesienia depozytu zabezpieczającego rozliczenie zobowiązań wobec drugiej strony kontraktu.

Czynniki ryzyka ryzyko zmiany ceny instrumentu

SWAP

Charakterystyka

Instrument finansowy stanowiący umowę, na podstawie której strony zobowiązują się do wzajemnej wymiany określonych płatności, dzięki czemu obydwie strony umowy osiągną określoną korzyść.

Umowy SWAP zawierane są najczęściej za pośrednictwem Dealera, którego zadaniem jest odpowiednie zestawienie stron transakcji SWAP.

Głównymi rodzajami umów SWAP są:

- SWAP walutowy (FX swap) – przedmiotem wymiany w ramach tej umowy są określone kwoty równoważne, wyrażone w różnych walutach, dokonywane w terminie określonym w umowie, po którego upływie strony zobowiązane są do dokonania wymiany zwrotnej. Kurs wymiany w dniu zapadalności równać się będzie kursowi ustalonemu w umowie,
- SWAP stopy procentowej (IRS) – przedmiotem wymiany w ramach tej umowy jest seria płatności odsetkowych od ustalonej umownie kwoty kapitałowej, naliczanych według odmiennej stopy procentowej,
- SWAP walutowo-procentowy (CIRS) – przedmiotem wymiany w ramach tej umowy są kwoty kapitału i płatności odsetkowych w różnych walutach, stanowi zatem niejako syntezę dwóch wyżej wymienionych rodzajów umów SWAP i jej zastosowanie pozwala na zabezpieczenie ryzyka zmiany stopy procentowej oraz ryzyka kursu walutowego.

Czynniki ryzyka ryzyko zmiany ceny instrumentu bazowego i niewypłacalności kontrahenta w przypadku pochodnych zawieranych na rynku OTC

WARRANTY OPCYJNE

Charakterystyka

Instrumenty finansowe uprawniające ich nabywcę do nabycia od emitenta (warrant kupna) bądź zbycia (warrant sprzedaży) w ustalonym terminie instrumentu bazowego, po określonej z góry cenie (wartość/cena rozliczenia). W praktyce rynkowej na rynku kapitałowym realizacja warrantu opcyjnego, podobnie jak opcji i kontraktów terminowych, dokonywana jest najczęściej w drodze rozliczeń pieniężnych.

Oznacza to, że w ustalonym terminie nabywca warrantu ma prawo żądania od emitenta zapłaty kwoty pieniężnej zależnej od różnicy pomiędzy wartością/ceną rozliczenia a wartością/ceną rynkową instrumentu bazowego w dniu zapadalności warrantu (warrant sprzedaży) bądź wartością/ceną rynkową instrumentu bazowego w dniu zapadalności warrantu a wartością/ceną rozliczenia ustaloną w warrancie (warrant kupna).

Instrumentem bazowym warrantów subskrypcyjnych mogą być zarówno występujące w obrocie instrumenty finansowe jak i wskaźniki ekonomiczne, w szczególności indeksy notowań i stopy procentowe.

Czynniki ryzyka ryzyko zmiany ceny instrumentu bazowego i niewypłacalności kontrahenta w przypadku pochodnych zawieranych na rynku OTC

CERTYFIKATY INWESTYCYJNE

Charakterystyka

Papier wartościowy emitowany przez fundusz inwestycyjny zamknięty stanowiący tytuł uczestnictwa w aktywach funduszu. Ustawa o funduszach inwestycyjnych rozróżnia publiczne i niepubliczne certyfikaty inwestycyjne. Publiczny charakter certyfikatów inwestycyjnych wyraża się w dopuszczeniu ich do obrotu na rynku regulowanym (np. Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie) gdzie podlegają wycenie rynkowej. Obok wyceny rynkowej wartość aktywów netto przypadająca na certyfikat inwestycyjny ustalana jest również, nie rzadziej niż raz na 3 miesiące, przez fundusz w drodze wyceny jego aktywów.

Fundusz inwestycyjny zamknięty może wykupywać certyfikaty inwestycyjne, które wyemitował, lub wypłacać okresowo dochody na nie przypadające, jeżeli statut funduszu tak stanowi.

W przypadku likwidacji funduszu wyemitowane przez niego certyfikaty inwestycyjne uprawniają ich posiadaczy do otrzymania wypłaty środków pieniężnych uzyskanych z tytułu likwidacji aktywów danego funduszu.

Publiczne certyfikaty inwestycyjne występują jedynie w postaci zdematerializowanej i przyjmują formę zapisów elektronicznych w systemie informatycznym.

Czynniki ryzyka ryzyko zmiany cen

JEDNOSTKI UCZESTNICTWA

Charakterystyka

Jednostki uczestnictwa stanowią tytuł prawny do uczestnictwa w funduszu inwestycyjnym otwartym lub specjalistycznym funduszu inwestycyjnym otwartym. Wartość jednostki uczestnictwa zależy od wartości aktywów funduszu i ilości jednostek uczestnictwa i ustalana jest przez funduszu w drodze wyceny. Jednostki uczestnictwa mogą być zbywane i odkupywane tylko przez fundusz i nie mogą stanowić przedmiotu obrotu. Nie mają one formy materialnej zaś stan ich posiadania jest ewidencjonowany przez fundusz w rejestrze uczestników.

Czynniki ryzyka ryzyko zmiany cen

TYTUŁY UCZESTNICTWA EMITOWANE PRZEZ FUNDUSZE ZAGRANICZNE LUB INSTYTUCJE WSPÓLNEGO INWESTOWANE MAJĄCE SIEDZIBĘ ZA GRANICĄ

Charakterystyka

Wyemitowane na podstawie właściwych przepisów prawa obcego papiery wartościowe lub nie będące papierami wartościowymi instrumenty finansowe reprezentujące prawa majątkowe przysługujące uczestnikom instytucji zbiorowego inwestowania, w tym w szczególności tytuły uczestnictwa funduszy inwestycyjnych UCITS (undertakings for Collectiva Investment in Transferable Securities).

Czynniki ryzyka ryzyko zmiany cen

Uwaga

Niniejsza informacja nie stanowi wyczerpującego materiału informacyjnego zwłaszcza co do katalogu występujących na rynku instrumentów finansowych i stanowi jedynie ogólną informację o najbardziej typowych będących przedmiotem zainteresowania ING IM w ramach oferowanych przez niego strategii inwestycyjnych instrumentach finansowych oraz ryzykach związanych z inwestycjami w tego rodzaju instrumenty.

14. Przyjęta przez ING IM polityka działania w najlepiej pojętym interesie Klienta („Best Execution”) stanowi załącznik do niniejszej informacji.

Akceptacja polityki stanowi warunek zawarcia Umowy o zarządzanie. O wszelkich istotnych zmianach polityki ING IM poinformuje Klienta w formie pisemnej lub za pośrednictwem strony internetowej w sposób umożliwiający mu wypowiedzenie umowy i jej rozwiązanie przed dniem wejścia w życie tych zmian, jeżeli nie będą one dla niego akceptowalne.

Zmiana listy podmiotów zaakceptowanych przez ING IM do współpracy nie stanowi zmiany polityki. Aktualna lista ogłaszana będzie na stronie internetowej www.ingim.pl w zakładce „Asset Management”.